

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Перший рівень вищої освіти

Галузь знань – 01 Освіта

Спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма – Середня освіта (Українська мова і література)

Суми 2020

Наскрізна програма практики для студентів освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література), Освітньо-професійна програма – Середня освіта (Українська мова і література).

Укладач: к. пед.н, доц. кафедри української мови і літератури **Громова Н.В.**

Наскрізна програма практики затверджена на засіданні кафедр української мови і літератури (Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.)

Завідувач кафедри української мови і літератури

_____ (Семенов О.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету іноземної та слов'янської філології (Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.)

Голова науково-методичної комісії

_____ (Семенов О.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Наскрізна програма практики розглянута на засіданні вченої ради університету (Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.)

© _____, 2020

© _____, 2020

I. Пояснювальна записка

Важливе значення в професійному та особистісному становленні майбутнього вчителя-словесника займає його практична підготовка. Практика покликана допомогти формуванню внутрішньої установки на педагогічну діяльність, педагогічних умінь і навичок роботи з учнями.

Загальною метою комплексу навчальних і виробничих практик є формування інтегральної, загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього фахівця, набуття програмних результатів навчання, виховання потреби систематично поновлювати знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати їх у практичній роботі.

Практична підготовка засвідчить, наскільки студенти вимогливі й тактовні у роботі з учнівським колективом, наскільки ерудовані й уміють володіти мистецтвом художнього слова, риторичною майстерністю. Практика створює сприятливі умови для цілеспрямованої систематичної науково-дослідної роботи студентів-філологів і є початком активного становлення майбутніх вчителів-словесників. Це ефективний засіб перевірки рівня професійного й особистісного розвитку.

Освітньою програмою Середня освіта (Українська мова і література) підготовки здобувачів вищої освіти визначено види та обсяги практик, що відображаються у навчальних планах і графіках навчального процесу. Навчальним планом підготовки студентів за першим рівнем вищої освіти передбачено проходження навчальних практик на 1-3 курсах педагогічного університету. На першому курсі студенти проходять фольклорну, на другому – діалектологічну практики. На другому та третьому курсах передбачено навчальні педагогічні практики, які є свого роду адаптаційними з огляду на перспективу створення умов з метою оволодіння основними педагогічними вміннями та навичками, тому є необхідними для осмислення майбутньої професії. Навчальна педагогічна практика в середній школі на другому курсі та навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти студентів третього курсу є складовою частиною програми професійної підготовки та становлення майбутнього педагога.

Проходження виробничої педагогічної практики з української мови та літератури на 4 курсі є логічним продовженням навчальних практик на попередніх курсах та завершальним етапом професійно-педагогічної підготовки вчителя-словесника.

Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури має свою специфіку, бо вона відбувається в умовах, максимально наближених до реальних умов майбутньої професійної діяльності. Практика забезпечує інтеграцію знань та їх застосування в безпосередній роботі з дітьми, тому діяльність студента в період проходження практики є аналогом професійної діяльності вчителя мови і літератури. Виробнича педагогічна практика не лише завершує професійну освіту вчителя-словесника, а є найефективнішою формою його професійного становлення.

Під час виробничої педагогічної практики, студенти можуть випробувати себе і в ролі вчителя-предметника, і в ролі класного керівника. За період її проходження студент самокритично оцінить власний рівень готовності до майбутньої педагогічної діяльності, перевірить, наскільки власні плани щодо педагогічної спеціальності відповідають сучасним реаліям школи.

Для того, щоб студент-філолог став невдовзі висококваліфікованим фахівцем, майстром своєї справи, потрібна, крім багатьох здібностей і сукупності наукових знань, система професійних умінь. Почасти ці вміння майбутній учитель набуває на лекційних і практичних заняттях, продовжується й завершується цей процес у школі під час педагогічної практики.

Фольклорна, діалектологічна, різні види педагогічної практики слугують єднальною ланкою між теоретичним навчанням і самостійною педагогічною діяльністю, створюють умови для збагачення життєвим досвідом, розширення соціальних контактів. Побудовані з урахуванням принципів наступності, тісного взаємозв'язку і взаємодоповнюваності, такі види пошуково-дослідницької діяльності забезпечують перевірку дієвості набутих знань і умінь, формують усвідомлену потребу щодо вдосконалення професійних компетенцій, сприяють загальнокультурному розвитку особистості. Саме у процесі практики відбувається засвоєння певної системи норм, правил, соціальних ролей і цінностей.

Наскрізна програма практики розроблена на основі нормативних документів Міністерства освіти і науки України, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», листа Міністерства освіти і науки України від 07.02.09 р. № 1/9-93 «Про практичну підготовку студентів»; рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти», згідно з «Положенням про практики у у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка» (2017 р.).

Наскрізна програма практики є основним навчально-методичним документом, що забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки, системність, безперервність та послідовність змісту і завдань навчальних і виробничих практик спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) Освітньої програми 014 Середня освіта (Українська мова та література).

Мета практичної підготовки

Метою практичної підготовки є оволодіння студентами сучасними методами, прийомами і формами організації навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти та закладах позашкільної освіти; розвиток у студентів умінь здійснювати діяльність з навчання рідної (державної) мови та літератури на базі сформованої в них мовленнєвої компетенції та знань з основ теорії методики, педагогіки і психології, умінь поєднувати теоретичні знання з методикою навчання української мови та літератури з практичною діяльністю навчання учнів; забезпечення практичного пізнання студентами закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, вміння вирішувати конкретні методичні завдання відповідно до умов педагогічного процесу; виховання в студентів потреби систематично поглиблювати свої знання і творчо застосовувати їх на практиці.

У процесі практичної підготовки здійснюється:

- виховання в студентів стійкого інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- закріплення, поглиблення та синтезування психолого-педагогічних, методичних і мовних знань у процесі їх використання для вирішення конкретних навчальних завдань;
- свідоме застосування студентами теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;
- формування та розвиток професійних умінь і навичок щодо підготовки і проведення уроків з української мови та літератури;
- розвиток у студентів умінь здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;
- ознайомлення із сучасними досягненнями навчально-виховної роботи в школі, закладах позашкільної освіти, передовим педагогічним досвідом;
- вироблення творчого підходу до педагогічної діяльності.

Завдання практичної підготовки:

Навчальні:

- 1) поглибити знання студентів з предметів, що визначають зміст практики;
- 2) забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховних завдань;
- 3) розвивати в практикантів умінь проводити уроки з використанням сучасних інноваційних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- 4) формувати в студентів психологічну готовність до роботи в школі;
- 5) створювати умови для самореалізації й саморозвитку студентів.

Наукові:

- 1) поглибити теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів

- виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;
- 2) розвивати професійно-дослідницькі здібності студентів;
  - 3) формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

- 1) виховувати в студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя;
- 2) формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвиткові в них професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- 3) розвивати в практикантів уміння здійснювати виховну роботу з української мови і літератури.

Професійні:

формувати в студентів уміння та навички правильно визначати:

- типи уроків, їх організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів та конкретних умов проведення уроків;
- організаційні форми, методи й засоби проведення уроків у відповідності з дидактичними принципами навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів й конкретні умови навчання;
- навчальну, виховну мету уроку зі спеціальності та в позакласних виховних заходах, а також організаційні форми й методи їх проведення;
- добирати, а в разі необхідності виготовляти роздавальний матеріал, наочність до уроків відповідно до їх пізнавальної мети;
- своєчасно й уміло застосовувати технічні засоби навчання для проведення уроків зі спеціальності та в позакласній роботі;
- стимулювати інтерес та активність учнів до засвоєння знань, розвивати їхню увагу, мислення, мовлення;
- робити психолого-педагогічний аналіз уроків та позакласних заходів зі спеціальності, проведених студентами конкретної групи;
- самостійно вивчати передовий педагогічний досвід учителів, робити відповідні висновки, які розкривали б особливості професії вчителя, узагальнювати й використовувати його у своїй навчальній роботі в університеті (написання рефератів, доповідей, курсових, бакалаврських та дипломних робіт).

У процесі педагогічної практики здійснюється:

- виховання в студентів стійкого інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- закріплення, поглиблення та синтезування психолого-педагогічних, методичних і мовних знань у процесі їх використання для вирішення конкретних навчальних завдань;
- свідоме застосування студентами теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;
- формування та розвиток професійних умінь і навичок щодо підготовки і проведення уроків з української мови та літератури;
- розвиток у студентів уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;

- ознайомлення із сучасними досягненнями навчально-виховної роботи в школі, передовим педагогічним досвідом;
- вироблення творчого підходу до педагогічної діяльності.

Комплекс навчальних і виробничої педагогічної практики спрямований на формування знань, умінь, комунікацій, автономії та відповідальності, а також програмних результатів навчання, що відповідають кваліфікації, яку отримує здобувач вищої освіти на першому освітньому рівні та дає можливість займати відповідні посади й продовжувати навчання на другому освітньому рівні.

<i>№ п/п</i>	<i>Вид практики</i>	<i>Обсяг кредитів</i>	<i>Компетентності, якими повинен оволодіти студент</i>	<i>Програмні результати навчання</i>
1.	Фольклорна практика	3	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p> <p>ЗК 1. Знання та розуміння специфіки предметної галузі, базових філологічних понять, усвідомлення особливостей професійної діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області та її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здійснювати пошук, обробляти інформацію з різних джерел.</p> <p>ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати</p>	<p>ПРЗ 3. Знає та розуміє особливості навчання різномірних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.</p> <p>ПРЗ 4. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 5. Знає провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p> <p>ПРУ 2. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРУ 3. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p>

		<p>інформаційно-комунікативні технології.</p> <p>ЗК 9. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.</p> <p>ПК 4. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.</p> <p>ПК 6. Здатність використовувати досягнення сучасної науки галузях мовознавства і літературознавства в практиці навчання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).</p> <p>ПК 9. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі в контексті світового, уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.</p> <p>ПК 10. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, на підставі передового українського й міжнародного досвіду.</p> <p>ПК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p>	<p>ПРУ 5. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.</p> <p>ПРУ 7. Здатний застосовувати профільні знання у розробці уроків, проектувати зміст уроків, пізнавальну діяльність закладів освіти, реалізацію міжпредметних зв'язків; діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.</p> <p>ПРУ 8. Пояснює особливості розвитку української мови та літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнює мовні й літературні факти, явища, узагальнює, визначає їхні подібності й відмінності, фахово оперує українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 10. Застосовує різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.</p> <p>ПРУ 11. Розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства; використовує гуманістичний потенціал української мови і літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p> <p>ПРУ 12. Знає, розуміє і демонструє здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури для виконання освітньої програми в базовій середній школі.</p> <p>ПРК 1. Володіє основами</p>
--	--	---	---

				<p>професійної мовленнєвої культури при вивченні української мови і літератури.</p> <p>ПРК 2. Здатний використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіє методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПРК3. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p> <p>ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Навчається впродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.</p>
2.	Діалектологічна практика	3	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p> <p>ЗК 1. Знання та розуміння специфіки предметної галузі, базових філологічних понять, усвідомлення особливостей професійної діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області та її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий</p>	<p>ПРЗ 4. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРУ 3. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p> <p>ПРУ 8. Пояснює особливості розвитку української мови та літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й</p>

		<p>спосіб життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здійснювати пошук, обробляти інформацію з різних джерел.</p> <p>ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати інформаційно-комунікативні технології.</p> <p>ЗК 9. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПК 6. Здатність використовувати досягнення сучасної науки галузях мовознавства і літературознавства в практиці навчання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).</p> <p>ПК 7. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>ПК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p>	<p>культурою, порівнює мовні й літературні факти, явища, узагальнює, визначає їхні подібності й відмінності, фахово оперує українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 9. Володіє комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.</p> <p>ПРУ 12. Знає, розуміє і демонструє здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури для виконання освітньої програми в базовій середній школі.</p> <p>ПРК 1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при вивченні української мови і літератури.</p> <p>ПРК 3. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p> <p>ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Навчається впродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.</p>
3.	<p>Навчальна педагогічна практика в середній школі</p>	<p>3</p> <p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов</p>	<p>ПРЗ 1. Знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.</p> <p>ПРЗ 2. Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти</p>

		<p>організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p> <p>ЗК 1. Знання та розуміння специфіки предметної галузі, базових філологічних понять, усвідомлення особливостей професійної діяльності.</p> <p>ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здійснювати пошук, обробляти інформацію з різних джерел.</p> <p>ЗК 4. Здатність працювати в команді та автономно, генерувати нові ідеї.</p> <p>ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати інформаційно-комунікативні технології.</p> <p>ЗК 9. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.</p> <p>ПК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.</p> <p>ПК 3. Здатність здійснювати пошук ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).</p> <p>ПК 4. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.</p> <p>ПК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду викладання навчальних дисциплін з метою професійної саморегуляції та свідомого вибору шляхів вирішення проблем у освітньому процесі.</p> <p>ПК 7. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану</p>	<p>(рівень базової середньої освіти).</p> <p>ПРЗ 3. Знає та розуміє особливості навчання різномірних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.</p> <p>ПРУ 1. Здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.</p> <p>ПРУ 2. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРУ 3. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p> <p>ПРУ 4. Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.</p> <p>ПРУ 5. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.</p> <p>ПРУ 6. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови та літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії; має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРУ 9. Володіє комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний</p>
--	--	--	--

			<p>мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>ПК 8. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p>	<p>компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.</p> <p>ПРК 1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при вивченні української мови і літератури.</p> <p>ПРК 2. Здатний використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіє методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПРК 3. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p> <p>ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Навчається впродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.</p> <p>ПРА 3. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.</p>
4.	Навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти	3	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p> <p>ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здійснювати пошук, обробляти інформацію з різних джерел.</p> <p>ЗК 4. Здатність працювати в команді та автономно,</p>	<p>ПРЗ 1. Знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.</p> <p>ПРЗ 3. Знає та розуміє особливості навчання різномірних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.</p> <p>ПРУ 1. Здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.</p> <p>ПРУ 2. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує</p>

		<p>генерувати нові ідеї.</p> <p>ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 9. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПК 3. Здатність здійснювати пошук ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).</p> <p>ПК 4. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.</p> <p>ПК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду викладання навчальних дисциплін з метою професійної саморегуляції та свідомого вибору шляхів вирішення проблем у освітньому процесі.</p> <p>ПК 7. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>ПК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p>	<p>різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРУ 3. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p> <p>ПРУ 5. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.</p> <p>ПРУ 6. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови та літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії; має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРУ 7. Здатний застосовувати профільні знання у розробці уроків, проектувати зміст уроків, пізнавальну діяльність закладів освіти, реалізацію міжпредметних зв'язків; діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.</p> <p>ПРУ 9. Володіє комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.</p> <p>ПРК 1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при вивченні української мови і літератури.</p> <p>ПРК 2. Здатний використовувати когнітивно-</p>
--	--	--	---

				<p>дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіє методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПРК 3. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p> <p>ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Навчається впродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.</p> <p>ПРА 3. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.</p>
5.	Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури	12	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов</p> <p>ЗК 1. Знання та розуміння специфіки предметної галузі, базових філологічних понять, усвідомлення особливостей професійної діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області та її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здійснювати пошук,</p>	<p>ПРЗ 1. Знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.</p> <p>ПРЗ 2. Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).</p> <p>ПРЗ 3. Знає та розуміє особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.</p> <p>ПРЗ 4. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 5. Знає провідні тенденції розвитку літературного процесу</p>

		<p>обробляти інформацію з різних джерел.</p> <p>ЗК 4. Здатність працювати в команді та автономно, генерувати нові ідеї.</p> <p>ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати інформаційно-комунікативні технології.</p> <p>ЗК-9. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності. організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p> <p>ПК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.</p> <p>ПК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.</p> <p>ПК 3. Здатність здійснювати пошук ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).</p> <p>ПК 4. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.</p> <p>ПК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду викладання навчальних дисциплін з метою професійної саморегуляції та свідомого вибору шляхів вирішення проблем у освітньому процесі.</p> <p>ПК 6. Здатність використовувати досягнення сучасної науки галузях мовознавства і літературознавства в практиці навчання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).</p> <p>ПК 7. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси,</p>	<p>в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p> <p>ПРУ 1. Здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.</p> <p>ПРУ 2. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРУ 3. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p> <p>ПРУ 4. Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.</p> <p>ПРУ 5. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.</p> <p>ПРУ 6. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови та літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії; має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРУ 7. Здатний застосовувати профільні знання у розробці уроків, проектувати зміст уроків, пізнавальну діяльність закладів освіти, реалізацію міжпредметних зв'язків; діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати</p>
--	--	---	--

		<p>демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>ПК 8.Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПК 9. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі в контексті світового, уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.</p> <p>ПК 10. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, на підставі передового українського й міжнародного досвіду.</p> <p>ПК 11. Здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення уроків з української мови і літератури.</p> <p>ПК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p>	<p>підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.</p> <p>ПРУ 8. Пояснює особливості розвитку української мови та літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнює мовні й літературні факти, явища, узагальнює, визначає їхні подібності й відмінності, фахово оперує українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 9. Володіє комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.</p> <p>ПРУ 10.Застосовує різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.</p> <p>ПРУ 11.Розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства; використовує гуманістичний потенціал української мови і літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p> <p>ПРУ 12. Знає, розуміє і демонструє здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури для виконання освітньої програми в базовій середній школі.</p> <p>ПРК 1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при вивченні</p>
--	--	--	--

				<p>української мови і літератури.</p> <p>ПРК 2. Здатний використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіє методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПРК3. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p> <p>ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Навчається впродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.</p> <p>ПРА 3. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.</p>
--	--	--	--	---

II. ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Відповідно до навчального плану, затвердженого Вченою радою Сумського державного педагогічного університет імені А.С. Макаренка, уведено наступний порядок проходження студентами-філологами практик відповідно до першого рівня вищої освіти:

- **фольклорна практика** (2 семестр, 2 тижні);
- **діалектологічна практика** (4 семестр, 2 тижні);
- **навчальна педагогічна практика в середній школі** (4 семестр, 2 тижні);
- **навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти** (6 семестр, 2 тижні);
- **виробнича педагогічна практика з української мови і літератури** (8 семестр, 8 тижнів).

III. БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

3.1. Фольклорна практика проходить у таких формах:

а) фольклорна експедиція; формуються групи по 10-15 студентів, призначається керівник групи (викладач кафедри), розробляється маршрут експедиції із зазначенням конкретних населених пунктів, які мають обстежувати, обумовлюються матеріальні витрати на експедицію; активний період практики (поїздка, обстеження населених пунктів займає 8-10 днів), на оформлення матеріалів практики відводиться 4-5 днів (всього - два тижні);

б) фольклорна практика за місцем проживання проводиться індивідуально кожним студентом, котрий одержує від керівника практики конкретне завдання і виконує його за своїм місцем проживання (крім обласного центру та міст області; у цьому випадку студент повинен знайти можливість практикуватися у сільській місцевості); термін практики - два тижні.

3.2. Безпосереднім продовженням і завершенням курсу української діалектології є двотижнева **діалектологічна практика**, на якій студенти набувають досвіду самостійного дослідження народної мови. Цей збір матеріалу має велике практичне значення для підготовки майбутніх вчителів, які, опинившись в умовах діалектного оточення, могли б врахувати фонетичні, морфологічні діалектні особливості при викладанні мови в школі. Матеріали, зібрані під час практики, можуть бути використані в навчальній та науковій роботі кафедри, на практичних заняттях з української діалектології. Сформовані під час практики під керівництвом викладача вміння і навички відбирати й науково пояснювати різні явища діалектного мовлення стануть у нагоді майбутнім учителям української мови.

Базами для проведення діалектологічної практики є населені пункти, які повинні бути давніми щодо походження, віддаленими від великих шляхів сполучення.

3.3. Базами навчальної педагогічної практики в середній школі є 5-9 класи закладів загальної середньої освіти.

3.4. До баз **навчальної педагогічної практик в закладах позашкільної освіти** практики згідно з Законом України «Про позашкільну освіту» відносяться:

- заклади позашкільної освіти;
- центри позашкільної освіти, до числа яких належать: заклади загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої;
- гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої;

- клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти, установи;
фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти.

3.5. Базами виробничої практики з української мови та літератури визначені кращі заклади загальної середньої освіти, гімназії м. Суми, Сумської області та інших регіонів України.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИК

4.1. Фольклорна практика. Перед початком практики призначений керівник від кафедри української мови і літератури повинен провести групову та індивідуальні консультації, які стосуються мети, завдань, об'єкта, методики виконання та всіх інших питань, пов'язаних з практикою. На консультації визначається обсяг роботи, яку мають виконати студенти, строки проведення практики, оформлення її матеріалів та їх подання керівнику групи.

За умов, коли проводиться фольклорна експедиція, кожен студент групи може одержати конкретне завдання, але з таким розрахунком, щоб у підсумку при обстеженні населеного пункту скласти цілісну картину побутування у ньому усної народної творчості.

Керівники фольклорної практики повинні зорієнтувати студентів на реалізацію одного з трьох (на вибір напрямків розробленої програми записування фольклору Сумщини):

- Запис одного чи кількох жанрів;
- Запис репертуару конкретного виконавця;
- Комплексний опис конкретного села.

Коли ж фольклорна практика проводиться за місцем проживання, то керівник групи може визначити студентам завдання-мінімум. Наприклад:

- Записати один обряд, характерний для обстежуваної місцевості.
- Записати пісні на різну тематику.
- Записати топонімічні легенди та перекази, пов'язані з обстежуваною місцевістю.
- Записати в обстежуваному населеному пункті прислів'я, приказки, загадки, анекдоти, замовляння.
- З'ясувати найпоширеніші фольклорні жанри у цій місцевості (населеному пункті).

4.2. Діалектологічна практика.

З метою ефективного проходження діалектологічної практики студенти в межах вивчення дисципліни «Українська діалектологія» повинні пройти курс підготовки для роботи в діалектологічній експедиції, зокрема засвоїти завдання експедиції, методику збирання й опрацювання діалектного

матеріалу, здобути навички транскрибування усного мовлення, користування диктофоном, навчитися правильно оформляти необхідну документацію. Етап підготовки до практики включає також ознайомлення з історією регіону, де розташований визначений для обстеження населений пункт, а також говору, до якого він належить.

Загальне ознайомлення з обстежуваною говіркою. Прибувши на місце, перед початком записування діалектного матеріалу, студенти мають докладно ознайомитися з головними рисами говірки, установити, чи не має відмінностей в окремих частинах населеного пункту. З цією метою треба встановити контакт з населенням, наприклад через голову селищної ради, інших представників влади. Під час спілкування важливо виявити зацікавлення щодо історії й сучасного обставин життя в населеному пункті, наприклад, у зв'язку з господарською діяльністю залежно від пори року. Надалі уважно прислухатися до мовлення місцевого населення, фіксувати характерні особливості говірки, визначати регулярність цих рис, якою мірою вони притаманні представникам різних вікових груп (як правило, старі люди зберігають давніші риси діалекту). До того ж з метою швидшого ознайомлення з мовною ситуацією в населеному пункті рекомендовано звернутися до учителів-словесників місцевої школи.

Добір інформаторів. Вивчивши склад населення (за допомогою вчителів, працівників місцевої ради) студенти мають правильно визначитися з інформаторами обраного для обстеження населеного пункту. Зокрема, це мають бути такі носії говірки, мовлення яких є найбільш типовим для відповідного діалекту; оскільки зібрані матеріали повинні відбивати динаміку мовних змін у системі говірки, серед інформаторів мають бути представники різних вікових груп.

Опитування й записування діалектного матеріалу. Установлюючи контакт з інформатором (форми цього контакту можуть бути різними), студент-практикант має в доступній формі пояснити значення для науки діалектологічних студій, роль Атласу української мови (АУМ) і ЛАУМ у цих дослідженнях тощо. Під час опитування записувач діалектного матеріалу весь час мусить дбати, щоб зібрати найбільш типове для місцевої говірки. Діалектний матеріал треба записувати на диктофон, далі відповіді інформаторів з аудіозапису підлягають розшифруванню й послідовному записові фонетичною транскрипцією з обов'язковим збереженням нумерації питань у питальнику. Аудіофіксація включає обов'язково включення відомості про інформаторів (прізвище, ім'я, по батькові, рік і місце народження, освіта, фах, місце роботи тощо).

4.3. Навчальна педагогічна практика в середній школі відбувається кожний день протягом 2 тижнів.

За умов дистанційного навчання практика може інтегрувати наступні форми роботи:

<p>Змістовий елемент 1</p>	<p>1. Знайомство з навчально-виховним процесом ЗНЗ/ Професійна ідентифікація майбутнього вчителя Знайомство з навчально-виховним процесом школи Емоційно-позитивне ставлення до професії, групи, себе в професії</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❑ Модулі он-лайн Курсу «Нова Українська школа» ❑ Zoom- Дискусії за відео за участі студентів та методиста ❑ Zoom-Зустрічі з вчителями, завучем, класним керівником, психологом тощо
<p>Змістовий елемент 2</p>	<p>2. Теорія навчання (типи, структура уроку, методи навчання, методи контролю, домашня робота) Нові технології навчання</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❑ Аналіз 1-2 відео уроків з предмету спеціалізації «Вчитель року» в день /за планом/ Протоколи аналізу уроків (Moodle) +Zoom-обговорення з методистом і групою в визначений час ❑ Zoom-уроки (протоколи - Moodle + Zoom -обговорення) ❑ Аналіз відео майстер-класів «Вчитель року»
<p>Змістовий елемент 3</p>	<p>3. Теорія виховання Закріплення засвоєних знань, формування умінь проведення фронтальної бесіди, інструктажу, організації роботи учнів у групах, змагальних форм виховної роботи</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❑ Аналіз 1-2 відео виховних заходів класних керівників, майстер-класів «Вчитель року» Протоколи -Moodle +Zoom-обговорення з методистом і групою в визначений час ❑ Проведення виховного заходу (дискусія, бесіда, квест, проєкт тощо) творчими групами студентів ❑ Zoom-ігри ❑ Zoom-рухливі хвилинки ❑ Протоколи (АВЗ, СаВЗ) в Moodle + обговорення

З питань змісту діяльності студентів та організації практики проводиться настановча конференція.

4.4. Навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти.

Педагогічна практика здійснюється в закладах позашкільної освіти (ПЗО). Згідно з Законом України «Про позашкільну освіту» заклад позашкільної освіти – складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів. Існують також заклади спеціалізованої позашкільної освіти. Ними вважаються заклади ПЗО, що надають спеціалізовану освіту мистецького, спортивного, військового або наукового спрямування. До цієї категорії відносять й мистецьку школу – заклад спеціалізованої мистецької освіти: музична, художня, хореографічна, хорова, школа мистецтв тощо, який надає початкову мистецьку освіту.

Діяльність працівників закладу позашкільної освіти регламентується ЗУ «Про позашкільну освіту», Статутом закладу, іншими державними та міжнародними документами, що розкривають концептуальні, організаційно-фінансові, оздоровчі, методичні аспекти роботи закладу.

4.5. Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури проводиться у 8 семестрі, її тривалість – 8 тижнів. Практика здійснюється в 5-9 класах закладів загальної середньої освіти. Практика проводиться з відривом від навчальних занять у термін, визначений деканатом.

Проведенню практики передуює настановча конференція, на якій обговорюється зміст практики, вимоги до студентів-практикантів, даються завдання та методичні рекомендації викладачів-методистів кафедр української мови, української літератури, педагогіки, педагогічної творчості та освітніх технологій, психології.

Методичне керівництво практиками здійснюють керівники практик, методисти з фаху, з педагогіки та психології.

Керівник практики призначається з числа провідних викладачів кафедри української мови і літератури.

Методистами з фаху на час педагогічної практики призначаються викладачі, які мають досвід викладацької роботи в загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах не менше 1 року або у вищих навчальних закладах не менше 3 років.

Методистами з педагогіки та психології призначаються викладачі відповідних кафедр, які мають досвід викладацької роботи у вищих навчальних закладах не менше 3 років.

Керівник практики здійснює безпосереднє навчально-методичне керівництво виробничою практикою студентів:

- складає робочу програму практики;
- розробляє методичну документацію з питань практики та надає допомогу викладачам-методистам;
- забезпечує організацію і проведення практики зі спеціальності;
- узгоджує бази проходження практики з завідувачем навчальною та виробничою практикою університету;
- згідно з угодами, укладеними між університетом і базовими закладами та відношеннями щодо проведення практики, проводить розподіл методистів та студентів-практикантів;
- готує проект наказу з практики;
- забезпечує організацію і проведення настановчих та підсумкових конференцій, захисту результатів практики;
- ознайомлює студентів із завданням і змістом, звітністю і критеріями оцінювання результатів практики;
- здійснює загальний контроль за виконанням студентами-практикантами завдань практики і правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу;
- приймає залік із практики і виставляє підсумкову оцінку;
- вивчає й узагальнює передовий досвід організації та проведення практики;
- подає завідувачу навчальної та виробничої практики звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого вдосконалення та організації її проведення.

Методист з фаху:

- бере участь в установчій та підсумковій конференціях у інституті/факультеті. На установчій конференції методист ознайомлює студентів із вимогами до організації практики на окремій спеціальності, здійснює організаційну роботу зі студентами. На підсумковій конференції методист характеризує роботу своєї групи, досягнення і недоліки окремих студентів, узагальнює досвід практики;
- знайомить студентів із адміністрацією бази практики, керівниками практики, здійснює розподіл студентів, контролює відвідування, роботу та виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу;
- проводить методичну роботу зі студентами (затверджує індивідуальні плани, проводить консультації, перевіряє та оцінює конспекти, відвідує та обговорює не менш ніж три заняття);
- забезпечує контроль за проходженням практики студентами групи (у співпраці зі старостами мінігрупи);
- відповідає за своєчасну подачу студентами звітної документації відповідальному методисту;
- оцінює роботу студентів, виставляє оцінку в атестаційний лист;
- подає керівнику практики звіт за підсумками практики.

Методист з педагогіки:

- бере участь в установчій та підсумковій конференціях;

- забезпечує методичне керівництво роботою студентів за індивідуальним планом;
- здійснює консультування студентів з виконання наукових завдань, з актуальних питань навчання і виховання;
- відвідує уроки студентів, організовує колективне обговорення відвіданих уроків;
- надає методичну допомогу в організації та проведенні виховних заходів (не менше двох); відвідує, проводить колективне обговорення оцінює їх;
- організовує групову та індивідуальну методичну роботу зі студентами;
- перевіряє та оцінює конспект (розробку) залікового виховного заходу;
- оцінює навчально-виховну роботу студента, виставляє оцінку в атестаційний лист.

Методист з психології:

- бере участь в установчій та підсумковій конференціях в університеті;
- забезпечує методичну допомогу студентам у виконанні завдань із психології;
- консультує з питань психологічних основ навчання, виховання і розвитку;
- оцінює виконання завдання з психології та виставляє оцінку в атестаційний лист.

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

5.1.Фольклорна практика. Після завершення практики студенти подають на кафедру української літератури звітну документацію, яка передбачає письмові записи фольклорного матеріалу або записи, виконані з допомогою технічних засобів. Кожен записаний текст паспортизується. Це передбачає наявність таких даних:

- а) від кого записано твір (прізвище, ім'я, по батькові);
- б) вік виконавця або рік його народження;
- в) місце народження;
- г) освіта,
- д) професія;
- е) місце запису (назва села, району, області);
- є) ким записано твір (прізвище й ініціали студента);
- ж) дата запису.

У відеозаписах ці дані необхідно озвучити тим, хто їх проводить.

Рукописні записи ведуться на окремих листках паперу лише на одній сторінці. Такі записи можуть бути складені в одну папку, але при цьому їх необхідно систематизувати за жанрами.

До матеріалів фольклорної практики варто додати короткий історико-етнографічний нарис про той населений пункт, де були проведені записи.

До такого нарису слід увести:

- легенди і перекази про походження назви населеного пункту (топонімічні легенди);
- оповіді про історію населеного пункту;
- історичні документи (копії);
- письмові записки (копії) місцевих краєзнавців;
- свідчення про цей населений пункт з друкованих раніше видань.

Можна вести польові щоденники фольклорної практики, куди увійдуть безпосередні враження студентів про проведену роботу, характеристики виконавців, історико-географічні описи місцевості, власні міркування і спостереження тощо. До матеріалів практики можуть бути включені: щоденники та фотознімки. Безпосередні фольклорні записи переписуються начисто або ж друкуються. Записи можуть бути подані у фольклорний архів у папці.

5.2. Діалектологічна практика. У кінці практики студенти складають диференційований залік. До визначеного терміну вони повинні подати керівникові практики звіт відповідно до вимог і плану, наведених нижче. Звітна документація відповідно до завдань практики включає звіт, підготовлений за такою схемою:

I. Робочий зошит, який містить: 1. Стислу інформацію про історію населеного пункту, де зібрано діалектний матеріал (відстань до найближчого міста, районного центру, населених пунктів, залізничної станції та відстані до них; відомості про утворення населеного пункту: коли й ким заснований, звідки прийшли перші поселенці; давня назва села, давні прізвища й прізвиська його жителів; які культурні установи, підприємства є в населеному пункті; коли засновано школу; орієнтовна чисельність населення та основні види господарської діяльності; чи відбувалися зміни у складі населення за останні 50–70 років). 2. Відомості про інформаторів. 3. Відповіді на питання програми, записані фонетичною транскрипцією. Перед кожною відповіддю зазначено номер питання; підпитання теж пронумеровано й відповіді на них подано з нового рядка. 4. Зв'язні тексти діалектного мовлення, записані фонетичною транскрипцією (додаток Б; див. навчально-метод. посіб. Кумеди О. П. «Вивчення рис східнополіського говору на матеріалі етнографічних записів ХІХ ст.», С. 47–59).

II. Компакт-диск (CD-R) № 1, який містить: а) файл із записами відповідей на питання програми; б) записи діалектних текстів (тривалість звучання текстів – не менше 30 хв.). Файли підписані (мають назви, що відповідають змісту, напр.: тексти, відповіді). Усі аудіозаписи мають бути якісними.

III. На випадок дистанційного навчання додається компакт-диск (CDR) № 2, який містить електронний варіант записів, зроблених у зошиті (3 файли): а) історія населеного пункту; б) графічний (текстовий) варіант відповідей на питання програми; б) зв'язні тексти, записані фонетичною

транскрипцією. Тексти виконано в редакторі Word для Windows збережено у форматі PDF). Назви файлів містять відповідно підписані; тексти файлів оформлено відповідно до таких вимог: поля – верхнє, нижнє та лівє – 2,5 см, праве – 1,5 см. Шрифт Times New Roman, розмір – 14, стиль – «нормальний» («звичайний»); міжрядковий інтервал – 1,5; абзацний відступ – 1,5 см. Текст друкується без переносів. Ілюстративний матеріал виділено курсивом; сторінки пронумеровано.

5.3. Навчальна педагогічна практика в середній школі.

Звітна документація за завданнями навчальної педагогічної практики :

- **робочий зошит**, у якому відображено зміст і форми діяльності студента в період практики в закріпленому класі, аналіз відвіданих уроків та виконання завдань з педагогіки.
- **методична розробка**, проведеного студентами позакласного виховного заходу в закріпленому класі, його самоаналіз, фото-, відеозвіт за видами діяльності;
- **атестаційний лист**, у якому відображається думка про роботу студента у формі оцінки класного керівника, методиста з педагогіки

<p>Звітна документація за онлайн формату практики</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ протоколи зустрічей з адміністрацією, класними керівниками / Moodle ☐ протоколи аналізу відео/спостережень уроків/Moodle + робота в Zoom ☐ протоколи спостережень ВЗ, СаВЗ/ Moodle + робота в Zoom ☐ методична розробка, проведеного студентами виховного заходу в закріпленому класі, фотозвіт /Moodle
--	--

5.4. Навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти. Після проходження практики студенти здають методисту протягом звітну документацію. Разом із викладачем-методистом кафедри педагогіки студенти підводять підсумки. Результати оцінюються у формі диференційованого заліку.

Оцінювання проходження педагогічної практики проводиться за наявності звітної документації студента, яка містить:

- I. Паспорт закладу.
- II. Індивідуальний план роботи на період практики
- III. Методичні матеріали:
- IV. Характеристика на студента-практиканта, підписана директором закладу й завірена печаткою та Атестаційний лист.
- V. Загальний звіт у довільній формі.

5.5. Підбиття підсумків виробничої педагогічної практики з української мови і літератури передбачає:

- подання на кафедри педагогіки, психології матеріалів про виконані завдання;
- подання на кафедру української мови і літератури звітної документації методистам із фаху для оцінювання;
- розгляд питання про підбиття підсумків та обговорення звітів групових методистів про виробничу практику з української мови та літератури в контексті чергового засідання кафедри української мови і літератури;
- підготовка та проведення підсумкової конференції;
- оцінювання відповідальними методистами професійних досягнень студентів.

Звітні матеріали з виробничої педагогічної практики з української мови і літератури:

- звіт про виконану роботу;
- атестаційний лист;
- характеристика на студента-практиканта з оцінкою вчителів-предметників, підписану і завірену директором школи;
- індивідуальний план роботи на період практики;
- щоденник практики;
- розгорнуті конспекти (відеозаписи) 6 залікових уроків з української мови та української літератури (з ескізами допоміжних засобів навчання), підписані вчителем-предметником та методистами з фаху;
- студенти, розподілені на практику за межі міста Суми, подають по 12 конспектів уроків з української мови та літератури, підписані вчителем-предметником;
- сценарій одного залікового позакласного заходу з фаху, проведеного в закріпленому класі;
- методичну розробку (або сценарій) виховного заходу;
- психолого-педагогічну характеристику учня.

VI. ЗМІСТ ПРАКТИК

6.1. Фольклорна практика – невід'ємна складова професійної підготовки вчителя-словесника.

Фольклорна практика покликана розширювати уявлення майбутніх словесників про роль фольклору в житті народу, динаміку розвитку мистецтва родинного слова, формувати вміння доцільно користуватися фольклорним мовленням, розуміти його естетичне забарвлення, психологічний ефект і на цій основі виробляти мовне чуття, мовний смак, що вкрай необхідне для розвитку інтелекту, творчих здібностей, свободи мислення.

Основною метою практики є комплексне обстеження, збір та систематизація регіонального фольклору.

Завдання фольклорної практики :

- надати студентам можливість почути автентичний фольклор у живому середовищі його побутування;
- застосувати й закріпити на практиці здобуті теоретичні знання;
- поглиблювати і розширювати знання сучасних поколінь з народної творчості; сприяти відродженню народних традицій та обрядів у краї;
- прищеплювати навички до збирання фольклору;
- пробуджувати глибокий інтерес до історії народу, його культури, побуту, впливати на естетичний смак збирачів фольклору;
- нагромаджувати музично-хореографічний, словесний репертуар для подальшого наукового опрацювання;
- залучити нових збирачів і записувачів народної творчості.

6.2. Діалектологічна практика. Мета практики – закріпити знання із української діалектології, зібрати діалектні матеріали за пропонованим питальником; ознайомити студентів із живим говірковим мовленням і методами збирання діалектних матеріалів; сформувати перші навички роботи в польових умовах, прищепити вміння, потрібні для майбутньої педагогічної та наукової діяльності; прищепити навички академічної доброчесності.

Завдання діалектологічної практики: зібрати лексичні матеріали за єдиною «Програмою для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови», укладеною д.філол.н., проф. Й. О. Дзензелівським; - сформувати навички збирати й записувати діалектний матеріал; - виробити навички аналізу діалектного мовлення. Матеріали діалектологічної практики можуть прислужатися під час укладання регіональних і загальних діалектних словників та атласів, для поповнення національної фоно- та текстотеки.

6.3. Навчальна педагогічна практика в середній школі.

Мета практики: поєднання теоретичної підготовки студентів з навчальної дисципліни «Педагогіка» (модулі: Загальні основи педагогіки, Дидактика, Теорія виховання, Управління педагогічними системами) з практичним застосуванням набутих вмінь і навичок проведення навчальної та позакласної виховної роботи в учнівському колективі 5-9 класів на принципах і положеннях Концепції Нової української школи.

Завдання практики:

- ознайомитися з особливостями роботи школи, реалізацією положень Концепції Нової української школи (новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, наскрізний процес формування цінностей, педагогіка партнерства), сучасними змінами навчальних програм та підручників з предмету спеціалізації;
- закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані в процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка»;
- проаналізувати застосування інноваційних методів навчання, оцінювання навчальних досягнень учнів на основі спостережень уроків з предмету спеціалізації;
- вивчити структуру уроку в реальному педагогічному процесі,

проаналізувати її основні елементи: організацію початку уроку, повідомлення теми, мети, плану уроку, мотивацію навчальної роботи учнів, етапи засвоєння нових знань і формування умінь, перевірку та оцінку навчальних досягнень учнів, методичне забезпечення домашньої навчальної роботи учнів;

- дослідити план виховної роботи класного керівника, характеристику класу, скласти соціальний паспорт класу; сформувати уміння щодо урахування отриманих даних у взаємодії з учнями класу, планування виховної роботи;
- визначити виховну проблему актуальну для віку дітей класу та особливостей конкретного учнівського колективу; обрати тему виховного заходу та його форму; розробити зміст, обрати методи виховної роботи, спланувати фронтальну бесіду, реалізувати виховний захід та досягти поставлену виховну мету.

6.4. Навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти.

Метою практики є формування компетентності педагога-вихователя у процесі організації та здійснення студентом самостійної діяльності в умовах закладу позашкільної освіти, що передбачає набуття й удосконалення загальнопедагогічних і професійних знань, умінь і навичок, ціннісних орієнтацій та досвіду діяльності.

Формування компетентності педагога передбачає набуття й вдосконалення вмінь, навичок, цінностей та готовності:

- використовувати та вдосконалювати власну систему знань та вмінь з теорії та методики освітньої роботи на основі володіння професійними знаннями;
- планувати та організовувати освітній процес, обирати та застосовувати відповідне методичне і дидактичне забезпечення;
- застосувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби виховання у виховній роботі, спираючись на знання з психолого-педагогічних дисциплін, конкретних методик;
- бути готовим до здійснення освітнього процесу в умовах інклюзії;
- бути готовим до відкритого спілкування і співпраці з дітьми, учнями, вихованцями, батьками, представниками дитячих і громадських організацій, місцевого самоврядування;
- бути готовим до інноваційної діяльності, формування позитивного професійного досвіду, до педагогічного пошуку.

Завданнями педагогічної практики є:

1. Перевірка й поглиблення теоретичних знань. Зокрема, знань про психофізіологічні особливості дітей різного віку, основні напрямки, методи, форми, прийоми освітньої роботи, інноваційні технології навчання й виховання, особливості організації та здійснення освітнього процесу в закладі позашкільної освіти (специфіку освітніх програм, напрями діяльності педагогічного колективу, про функціональні обов'язки представників

адміністрації і педагогічного колективу, традиції й інновації в організації роботи тощо);

2. Формування та подальший розвиток загальнопедагогічних умінь і навичок: комунікативних (уміння налагоджувати контакт з окремою дитиною та з дитячою групою, вміння створювати позитивний мікроклімат у колективі, коригувати міжособистісні відносини, вміння спиратися й проектувати позитивне в розвитку дитини й колективу, вміння виявляти зацікавленість, повагу, вміння співпрацювати з колегами і співробітниками закладу, батьками, представниками громадськості, тощо);

організаторських (уміння планувати і організовувати діяльність групи, гуртка, ансамблю тощо; вміння організовувати і проводити виховну роботу, в тому числі різні форми виховної діяльності, доцільно використовувати методи, прийоми, стратегії виховання, створювати умови для розвитку кожної особистості та формування дитячого колективу, стимулювати розвиток самоврядування);

рефлексивно-аналітичних (здатність аналізувати й об'єктивно оцінювати власну діяльність, раціонально планувати та коригувати її, підвищувати рівень самоорганізації, вдосконалювати вміння й навички ефективного керівництва власною діяльністю та діяльністю дитячого колективу).

3. Формування ціннісних орієнтацій власної виховної діяльності, що передбачає спрямованість інтересів і потреб особистості на соціальнозначущу ієрархію життєвих цінностей. У діяльності педагога одним із провідних засобів по формуванню іншої особистості є його власна. Саме тому проблема моральної свідомості та цінностей вихователя (морально-етичних норм) є дуже важливою.

Серед найважливіших ціннісних орієнтацій особистості концепція нової української визначає патріотизм, колективізм, гуманізм, творчість. Дотримання і демонстрація цих цінностей свідчить про соціальну зрілість самого педагога й формує орієнтири для його вихованців.

4. Набуття й збагачення особистого педагогічного досвіду, розвиток творчих здібностей як сукупності знань, умінь і навичок, набутих у процесі безпосередньої виховної діяльності. Цей процес передбачає перевірку практичною діяльністю своїх педагогічних здібностей і умінь організовувати й здійснювати освітню роботу з окремою дитиною, дитячим колективом, готовність до пошуку нових креативних рішень і підходів та їх реалізації, що проявляються у здатності самостійно переносити раніше засвоєні спеціальні знання й навички у нову нестандартну ситуацію, знаходити правильні й оригінальні шляхи розв'язання педагогічних проблем в умовах дефіциту часу та інформації, альтернативні варіанти їх вирішення, комбінувати раніше відомі способи дій у нові при здійсненні освітнього процесу в закладі позашкільної освіти.

6.5. Виробнича педагогічна практика з української мови та літератури

Мета виробничої педагогічної практики – оволодіння студентами сучасними принципами, методами, засобами навчання української мови і літератури, формування в них на базі психолого-педагогічних і фахових знань професійних умінь і навичок для здійснення навчально-виховного процесу з української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти на засадах академічної доброчесності, а також набуття первинних навичок професійної діяльності та вироблення умінь самостійно вирішувати типові професійні завдання, застосовувати і продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань в галузі навчання української мови і літератури у базовій (середній) школі.

Завдання виробничої педагогічної практики з української мови і літератури

Навчальні:

- поглибити знання студентів з предметів, що визначають зміст практики;
- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховних завдань;
- розвивати в практикантів уміння проводити уроки з використанням сучасних інноваційних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- формувати в студентів психологічну готовність до роботи в школі;
- створювати умови для самореалізації й саморозвитку студентів.

Наукові:

- поглибити теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;
- розвивати професійно-дослідницькі здібності студентів;
- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

- виховувати в студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя;
- формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвитку в них професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- розвивати в практикантів уміння здійснювати виховну роботу з української мови і літератури.

Професійні:

- формувати в студентів уміння та навички правильно визначати:
- типи уроків, їх організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів та конкретних умов проведення уроків;
- організаційні форми, методи й засоби проведення уроків у відповідності з дидактичними принципами навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів й конкретні умови

- навчання;
- навчальну, виховну мету уроку зі спеціальності та в позакласних виховних заходах, а також організаційні форми й методи їх проведення;
  - добирати, а в разі необхідності виготовляти роздатковий матеріал, наочність до уроків відповідно до їх пізнавальної мети;
  - своєчасно й уміло застосовувати ТЗН для проведення уроків зі спеціальності та в позакласній роботі;
  - стимулювати інтерес та активність учнів до засвоєння знань, розвивати їхню увагу, мислення, мовлення;
  - робити психолого-педагогічний аналіз уроків та позакласних заходів зі спеціальності, проведених студентами конкретної групи;
  - самостійно вивчати передовий педагогічний досвід учителів, робити відповідні висновки, які розкривали б особливості професії вчителя, узагальнювати й використовувати його у своїй навчальній роботі в університеті (написання рефератів, доповідей, курсових та бакалаврських робіт).

КОНТРОЛЬ ЗА ПРОХОДЖЕННЯМ ПРАКТИК

Контроль за роботою студентів під час практики здійснюють:

- *від університету*: методисти від кафедр, керівники практики, які відповідають за організацію практики, завідувачі кафедр, які забезпечують проведення практики, заступник декана філологічного факультету з навчальної роботи, декан філологічного факультету;
- *від бази практики*: керівник практики від бази практики

Види та форми поточного та підсумкового контролю визначаються робочими програмами практик.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Основними видами звітної документації є звіт студента про проходження практики та щоденник практики. Інші види звітної документації визначаються робочими програмами практик, за пропозиціями випускових кафедр та затверджуються радами факультетів.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Критерії оцінювання роботи студентів під час проходження практик визначаються робочими програмами практик. Підсумки практик підбиваються керівниками практики від кафедр на підставі оцінювання роботи студентів на базах практик, оформлення звітної документації та захисту звітів. Оголошення оцінок за проходження практик відбувається на підсумкових конференціях. Результати практик обговорюються на

засіданнях кафедр, науково-методичної комісії та вченої ради факультету іноземної та слов'янської філології.